Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokoukseen 28.2.2020 asiana HE 4/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Asia Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry:n lausunto

Viitaten asiantuntijalausuntopyyntöönne Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Vanhustyön keskusliitto on valtakunnallinen keskusjärjestö, jonka tarkoituksena on toteuttaa vanhuuspoliittista vaikuttamista ja edunvalvontaa ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten hyvinvoinnin, toimintakykyisyyden ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseksi. Vanhustyön keskusliitolla on noin 320 jäsenyhteisöä, jotka toimivat ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten hyväksi.

Välitön asiakastyö ja välillinen työ

Välittömään asiakastyöhön tulisi kuulua myös ne tilanteet, joissa asiakas osallistuu esimerkiksi ruokahuoltoon, vaatehuoltoon tai kodinhoitoon. Asiakkaiden osallistaminen em. toimintoihin on luonteva osa kuntouttavaa työotetta ja tukee toimintakyvyn ylläpitämistä.

Palvelutarpeiden selvittäminen

Vanhustyön keskusliitto pitää kannatettavana sitä, että otetaan käyttöön valtakunnallisesti yhtenevät ja selkeäkäyttöiset arviointikriteeristöt toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointiin. Valtakunnallisesti yhtenevät kriteerit lisännevät ikääntyneiden henkilöiden yhdenvertaisuutta palvelutarpeen arvioinnissa.

RAI-arviointijärjestelmä perustuu kansainvälisen tutkijaorganisaation työhön ja siitä on olemassa jo pitkäaikainen käyttökokemus niin Suomessa kuin monissa muissakin maissa. RAIn luotettava käyttö edellyttää henkilöstön riittävää koulutusta.

Yhteisen arviointivälineen käyttöönotto, koulutus, ylläpito ja kustannukset olisi tehokkainta pitää palvelua järjestävän tahon vastuulla, mikä lakiesityksessä on ansiokkaasti todettu. Järjestelmän vaatimat investoinnit eivät saa johtaa siihen, että pienet ja keskisuuret palveluntuottajat joutuisivat taloudellisesti kestämättömään tilanteeseen ja jopa toiminnasta luopumiseen. Muutoksiin ja kouluttautumiseen täytyy varata riittävästi aikaa.

Henkilöstö

Nykyisellään ympärivuorokautisen hoivan toimiluvat perustuvat yksikkökohtaiseen harkintaan, jossa valvovien viranomaisten käynteihin ja asiantuntemukseen perustuen henkilöstömitoitus on asetettu vastaamaan yksikön tilannetta.

Käsityksemme mukaan nykyisten, asiantuntijoiden asettamien mitoitusvaatimusten taso on kohdallaan. Varsinainen ongelma on siinä, että valvontaviranomaisten esittämien tietojen mukaan osa palveluntuottajista ja yksiköistä ei ole täyttänyt toimiluvassa/ sopimuksissa olevaa mitoitusvaatimusta ja lisäksi valvovan viranomaisen ohjaukseen ja kehotuksiin ei ole kaikilta osin reagoitu. Valvontaan tulee saada riittävästi resursseja, että varmistetaan että kaikissa yksiköissä täytetään toimiluvan ja sopimuksen mukainen mitoitus.

Mitoitusvaatimuksen laintasoinen säätely lisännee ikääntyneiden yhdenvertaisuutta.

Lakiesityksen vaikutusarvioinnissa todetaan kuitenkin, että palveluntuottajilla on jo nyt merkittäviä rekrytointivaikeuksia ja mitoituksen nosto vaikeuttaisi tilannetta ennestään. Arvioinnissa todetaan myös, että mitoituksen nosto saattaa vaikeuttaa asiakkaan pääsyä ympärivuorokautiseen hoivaan ja lisäksi kotihoidon henkilöstön saatavuus heikentynee. Lainsäädännön ei tulisi johtaa tilanteeseen, jossa palveluntuottajat jo lähtökohtaisesti olisivat mahdottoman tilanteen edessä henkilöstöpulan vuoksi ja lain kirjainta ei pystyttäisi täyttämään.

Lakiesityksen ei tulisi heikentää vanhusväestön tilannetta kokonaisuutena, vaan myös ennaltaehkäiseviin toimiin, kotihoitoon ja välimuotoisiin palvelu- ja asumisratkaisuihin tulisi varata realistinen ja riittävä resurssi.

Mitoituksen nostamisen sijaan ratkaisevia tekijöitä vanhusten hyvään ja turvalliseen hoivaan ovat hyvinvoiva, sitoutunut ja osaava henkilöstö sekä ammattitaitoinen esimiestyö ja eettinen johtaminen.

Helsingissä, helmikuun 27 päivänä 2020

Vanhustyön keskusliitto –
Centralförbundet för de gamlas väl ry

06000

Anni Lausvaara
toiminnanjohtaja

Marjut Vuorela
lakimies